

Aan Burgemeester en Wethouders van Het Hogeland
Hoofdstraat 70
Winsum

Uithuizen, 19 mei 2023

onderwerp: advies AHH collegevoorstel Beleidskader Armoede en Minima

Geacht college,

Naar aanleiding van uw adviesaanvraag m.b.t. het gemeentelijk Beleidskader Armoede en Minima willen wij graag het onderstaande nadrukkelijk onder uw aandacht brengen.

Het verheugt de leden van Adviesraad het Hogeland een zeer positieve toon te horen in de nieuwe doelstelling met betrekking tot het armoede- en minima beleid. Er wordt aangegeven minder druk te willen leggen op de inwoners en van een systeem gebaseerd op '*wantrouwen*' en '*controle*' naar '*vertrouwen*' en '*persoonlijke begeleiding op maat*' te willen gaan. Dat zal ons inziens ook hard nodig zijn om het weggeëbde vertrouwen van de inwoners weer te kunnen herstellen.

Zo stelt de gemeente dat het Beleidsplan Sociaal Domein en Samenleving 'Naar een nieuw sociaal domein', de kapstok zal vormen voor het nieuwe armoede- en minimabeleid. Daarbij komt de inwoner centraal te staan en gaat er ingezet worden op meer veerkracht, preventie, maatwerk en innovatie. Ook vindt daartoe een benodigde ontwikkeling in de Integrale Sociale Teams plaats.

Er gaat een voorzieningenwijzer ingezet worden, waardoor inwoners die dat nodig hebben volgens de gemeente beter de weg zullen kunnen vinden naar voorzieningen, regelingen en hulporganisaties. Bovendien gaat er individueel maatwerk toegepast worden bij inkomensondersteuning, evenals er intern met maatwerk en integraliteit gewerkt zal gaan worden. En in plaats van het herhaaldelijk moeten aanleveren van inkomensgegevens gaat er voor gezorgd worden dat de inwoners dit nog maar eenmalig hoeven te doen. Zo worden nog enkele andere mooie doelstellingen in het plan beschreven.

De plannen en bedoelingen ervaren wij dus zeker als positief. Wat we echter missen is een concrete beschrijving van de realisatie en uitvoer van het voorgenomen beleid. Er rijzen daardoor wel enkele grote vraagtekens, waar de gemeente meer duidelijkheid over zal moeten geven. Ons advies aan de gemeente is dan ook duidelijk te formuleren hoe men dit beleid concreet ten

uitvoer denkt te gaan brengen; hiertoe is een antwoord noodzakelijk op onderstaande vragen.

Gelijktijdig wijzen wij op de noodzaak van herinvoering van enkele regelingen die zonder duidelijke uitleg en verantwoording afgeschaft werden, zeer ten nadele van degenen voor wie de regelingen bestemd waren, evenals op noodzakelijke aanpassingen van enkele compensatiemogelijkheden.

Allereerst enkele vragen waarop concrete antwoorden noodzakelijk zijn:

Hoe gaat de gemeente invulling geven aan deze nieuwe vorm van beleid?

In voorbereidende gesprekken werd door gemeenteambtenaren al aangegeven, dat het nog heel wat tijd zal gaan kosten om alle neuzen binnen de gemeente in de richting van deze totale omslag in het beleid te krijgen, omdat men gewend is vanuit een controlesysteem te werken en persoonlijke begeleiding op maat tot nu toe ver te zoeken is. Gemeenteambtenaren zullen dus terdege voorbereid moeten worden op deze omslag, anders is er grote kans dat het bij mooie plannen blijft, en men bij de uitvoer toch weer terug zal vallen in het oude systeem. Hoe voorkomt de gemeente dat de benodigde culturele omslag een rem op het tijdig in werking treden van het nieuwe beleid gaat zijn? En in welke vorm gaat deze omslag in de praktijk binnen de gemeente plaatsvinden; hoe worden de ambtenaren voorbereid, hoe gaat men de extra werkuren die dit zal vergen realiseren?

Hoe gaat het toegezegde 'individuele maatwerk' geleverd worden?

Er is op dit moment, zo zegt de gemeente zelf, te weinig personeel om aan 'persoonlijke begeleiding op maat' te kunnen gaan werken. Het is dus nog onduidelijk hoe dit maatwerk gerealiseerd moet worden.

Wel is aangegeven dat men erover denkt vrijwilligers in te gaan zetten. Maar hoe wordt dan de kwaliteit gegarandeerd en gecontroleerd? Welke voorbereiding krijgen de vrijwilligers, hoe wordt voor de noodzakelijke begeleiding gezorgd, welk personeel is hiervoor in de praktijk nog beschikbaar? Als men maatwerk wil leveren hoort er een concrete beschrijving te zijn van hoe men dit denkt te gaan doen.

Ook wordt in het beleidsplan herhaaldelijk gesproken over persoonlijke 'warme' gesprekken, maar uiteindelijk wordt benoemd dat dit zo'n 100 gesprekken per jaar zal betreffen, op 3000 mensen die onder de regeling vallen. Dat kan dan toch geen 'individueel maatwerk' genoemd worden? Voor individueel maatwerk is per persoon een gesprek nodig... En hoe zal de gemeente deze warme gesprekken onder de aandacht gaan brengen? Tot nu toe schrikken mensen als ze door de gemeente benaderd worden voor een gesprek, want gewoonlijk betekent dit een controlegesprek, waarbij je alles op tafel moet leggen en moet bewijzen dat je nog steeds recht op een uitkering of regeling hebt.

Hoe gaan de plannen m.b.t. preventie en vroeg signalering uitgevoerd worden?

Inzetten op preventie en vroeg signalering betekent ook in gesprek gaan met een brede laag van de samenleving en je in hun situatie verdiepen om te

voorkomen dat ze in een uitkeringssituatie terecht gaan komen, alsmede jongeren begeleiden die met hun opleiding zijn gestopt. Ook valt onder preventie de negatieve beeldvorming rondom bijstand te veranderen en de schaamte om regelingen aan te vragen weg te nemen, b.v. door een positieve campagne. Hoe gaat de gemeente dit aanpakken?

Wie gaat dit alles coördineren?

Gemeente het Hogeland bestaat uit 52 dorpen. Persoonlijke benadering en individueel maatwerk zal dus over een heel wijd verspreid gebied moeten gaan plaats vinden. Nog afgezien van wie dit allemaal gaan uitvoeren, en welke organisaties hierbij betrokken worden, rijst ook de vraag wie dit allemaal gaat coördineren?

Hoe wordt 'sociale kracht' gehandhaafd als buurtcentra/instanties sluiten, of niet aanwezig zijn?

De gemeente gaat ook zwaar leunen op de kracht van sociale cohesie. Wij maken ons hier grote zorgen over, want door de samenvoeging tot 1 grote gemeente is alles juist versnipperd geraakt en verdwijnen instanties, voorzieningen en laagdrempelige inloopcentra in veel dorpen uit beeld. Een schrijnend voorbeeld is Bedum, het grootste dorp van de gemeente met de meeste inwoners; het eens zo bloeiende dorp bloedt leeg, instanties en voorzieningen verdwijnen en een zo noodzakelijk buurthuis is er niet te bekennen. Als mensen elkaar niet kunnen ontmoeten, ontstaat er ook geen sociale cohesie! Hoe gaat de gemeente ervoor zorgen dat laagdrempelige ontmoetingscentra in elk dorp worden gerealiseerd?

Kan de voorzieningenwijzer in de praktijk daadwerkelijk naar de juiste voorziening helpen?

De gemeente wijst op maatschappelijke organisaties die op allerlei gebied de doelgroep kunnen helpen, alleen blijken deze grotendeels niet bekend te zijn bij de betreffende doelgroep, evenals sommige regelingen waar ze recht op hebben. De gemeente zet daartoe nu een Voorzieningenwijzer in, allereerst via een online check. Onze ervaring is dat je dan weer veel mensen misloopt, lang niet iedereen in de doelgroep is digitaal actief, veel senioren geven ook aan dit lastig te vinden. De gemeente zegt toe in dat geval deze mensen een thuisbezoek te laten brengen door speciaal daarvoor opgeleide consultants, voor een persoonlijk gesprek. Kan de gemeente dit daadwerkelijk op korte termijn waarmaken, zijn er al zoveel consultants beschikbaar?

Onderstaand enkele herinvoeringen /aanpassingen welke ons inziens noodzakelijk zijn:

Herinvoering van het participatiefonds

Het Participatiefonds is per 1 juli definitief stopgezet, zonder heldere uitleg hoe dit financieel verantwoord wordt. Er werden alleen enkele aannames geuit als: 'het geld wordt niet altijd besteed aan het doel waarvoor het bestemd is' tot en

met: 'op dit moment bestaat er niet zoveel behoefte aan de doelen waarvoor het bestemd is'. Ervaringsdeskundigen geven aan dat hun behoeften helemaal niet gepeild zijn... Ook werd over het hoofd gezien dat mensen in deze doelgroep niet altijd kunnen aantonen, door tijdelijke roodstand waardoor bedragen in een 'gat' vallen, dat het geld uiteindelijk wel ten goede gekomen is aan een daarvoor bestemd doel, want zonder dit bedrag waren zij sowieso niet in staat geweest aan participatieactiviteiten. De gemeente geeft aan de komende jaren beweging onder de bevolking te willen stimuleren, maar mensen in een uitkeringssituatie kunnen zonder bijdrage uit het participatiefonds geen zwem- of sportabonnement betalen.

Bovendien was het participatiefonds een veel bredere mogelijkheid om op allerlei manieren mee te kunnen draaien in de maatschappij, omdat het de mogelijkheid bood mee te kunnen doen aan diverse maatschappelijke en culturele activiteiten (muziek, kunst, musea, bibliotheek, gezamenlijke uitjes e.d.). Dat kan op dit moment dus niet meer. Wij vinden daarom dat het participatiefonds weer moet worden ingevoerd, of een vergelijkbaar fonds gestart moet worden.

De Adviesraad was in eerste instantie enthousiast over de gratis OV pas, maar als blijkt dat het daarvoor benodigde bedrag als het ware 'verrekend' is met de bedragen van het participatiefonds, dan vinden we dat geen goede zaak. Reizen is mooi en soms noodzakelijk, maar biedt nog geen mogelijkheid om te participeren in de omgeving waar je woont.

Als de gemeente zegt van wantrouwen naar vertrouwen te willen gaan, stel dan opnieuw bedragen ter participatie beschikbaar en vertrouw erop dat mensen er echt wel iets goeds mee gaan ondernemen.

Maak vergoeding witgoed weer mogelijk of wijs de weg naar fondsen

Sinds enkele jaren is de vergoeding voor witgoed, die aangevraagd kon worden via de bijzondere bijstand, door gemeente het Hogeland afgeschaft. In de meeste andere gemeenten wordt deze vergoeding nog wel verstrekt en terecht, want je kunt van een bijstandsuitkering geen dure apparaten als koelkasten/wasmachines e.d. aanschaffen zonder in de problemen te komen, en tweedehands is een risico door te slechte kwaliteit. Als de gemeente mensen hier niet mee helpt, gaan ze via internet apparaten op afbetalingen aanschaffen, met hoge rentekosten en schulden als gevolg.

Door ervaringsdeskundigen weten we dat op dit moment alleen een afwijzing ontvangen wordt bij een aanvraag voor witgoed. Toch blijken er vergoedingen mogelijk te zijn via andere organisaties, maar de gemeente verwijst er bij aanvragen niet naar door en weet er zelf ook geen informatie over te vertellen. Belangrijk dat er weer een voorziening komt om mensen op dit gebied te helpen.

Mogelijkheid tot compensatie eigen risico (CER) per jaar

Al vele jaren is alleen compensatie van het eigen risico mogelijk als het volledige bedrag van het eigen risico drie jaar achtereen werd betaald. Men krijgt vervolgens alleen het eigen risicobedrag van 1 jaar terug. Als niet aan deze regel wordt voldaan, ontvangt men geen enkele compensatie, ook niet als men maar enkele euro's onder het totaalbedrag uitkomt.

Het eigen risico is een groot bedrag voor mensen in de bijstand en lage inkomens. Onder de huidige regelingen komt het voor dat men 3 jaar lang vrijwel het volledige bedrag jaarlijks betaalt, zonder 1 euro compensatie te ontvangen. Een eerlijker systeem zou zijn per jaar een compensatie mogelijk te maken van in elk geval een gedeelte van het betaalde bedrag; raadzaam het huidige systeem aan te passen.

Pensioengerechtigden met een laag AOW mede recht geven op de individuele inkomenstoeslag

Op dit moment vallen pensioengerechtigden buiten de boot, als zij een inkomen hebben op bijstandsniveau, betreffende de individuele inkomenstoeslag. Omdat deze mensen ook worstelen om rond te kunnen komen, doet de gemeente er goed aan deze toeslag ook aan deze groep toe te kennen. (tenzij dit een landelijke beleidsregel is, waardoor de gemeente geen bewegingsvrijheid heeft op dit gebied).

Begeleiding vrijwilligers

Na enkele schrijnende verhalen gehoord te hebben over de uitvoer door vrijwilligers, in de meeste gevallen gaat het goed, maar het pakt ook wel eens helemaal verkeerd uit, achten wij een goede begeleiding belangrijk. Vrijwilligers komen soms tegenover dingen te staan waar ze geen raad mee weten en geen ervaring mee hebben, waardoor hun reactie helemaal verkeerd uitpakt. Goede voorbereiding en blijvende begeleiding evenals voortdurende evaluatie zijn ons inziens noodzakelijk.

Werken hoort beloond te worden

In de huidige situatie, zoals ook door de gemeente wordt beaamd, gaan mensen als ze vanuit een uitkeringssituatie een baan vinden er financieel vaak op achteruit. Ze hebben geen recht meer op toeslagen, de huursubsidie wordt verlaagd enz. Vaak zal dit landelijk beleid zijn, maar het is toch van belang dat de gemeente op dit gebied iets probeert te doen, want mensen blijven vaak in een uitkering hangen uit angst voor een nog slechtere financiële situatie.

Oplossing voor de collectieve zorgverzekering noodzakelijk

Destijds werd door de gemeente aan uitkeringsgerechtigden aangeraden een collectieve verzekering via de gemeente te nemen, dit zou goedkoper zijn. Tegenwoordig blijkt echter dat deze verzekering juist heel duur uit valt. De gemeente hoort deze mensen te helpen overstappen naar een geschiktere verzekering. De gemeente probeert ook wel hier kenbaarheid aan te geven, maar toch is dit bij veel mensen totaal onbekend, men weet de weg niet te vinden. Meer duidelijkheid en hulp is noodzakelijk.

Meer open vragen in klanttevredenheidsonderzoeken / meer meetinstrumenten

Er worden wel klanttevredenheidsonderzoeken uitgevoerd, maar met een beperkte mogelijkheid tot beantwoording. Met een simpel ja/nee zult u geen

goede indruk kunnen krijgen van de daadwerkelijke situatie. Geef mensen de ruimte open vragen vrij te beantwoorden, dit zal een veel realistischer beeld geven. Ook zijn er betere meetinstrumenten nodig om tussendoor te peilen of het goed gaat

Tot nu toe worden evaluaties en onderzoeken klanttevredenheid gebaseerd op een veel te kleine groep mensen, waardoor ook geen realistisch beeld kan ontstaan; benader meer mensen om mee te doen.

Personeelstekort benoemen / oplossingen beschrijven

Het personeelstekort wordt in het beleidsplan niet benoemd, terwijl dit het grootste risico vormt bij de uitvoering van dit nieuwe beleidskader. Je kunt een maximaal doel niet realiseren met minimale inzet. Daarom moet dit probleem benoemd worden en beschreven worden hoe men dit denkt op te lossen.

'Van wantrouwen naar vertrouwen'

We waarderen het zeer dat de gemeente deze route wil gaan volgen. Toch wordt er nog gesproken over steekproeven die af en toe onder uitkeringsgerechtigden uitgevoerd gaan worden. Dit getuigt niet van vertrouwen, bovendien ontstaat er daardoor wantrouwen tussen mensen, want waardoor wordt de een met rust gelaten en de ander ondervraagd...

Veel ervaringsdeskundigen geven aan zich als een klein kind behandeld te voelen door dergelijke controle gesprekken, dit stimuleert geen vertrouwen. Leg verantwoordelijkheid bij mensen zelf neer, vertrouw erop dat ze wijzigingen door zullen geven. Er blijkt landelijk maar zo'n drie procent van de mensen misbruik te maken van de regelingen, dat betekent dat 97 % te goeder trouw is, zij verdienen uw vertrouwen!

Hoogachtend,

namens de Adviesraad,

mevr. E. Wierenga
voorzitter

A. Krouwel,
secretaris

